

ZAŁĄCZNIK 2

UZGODNIENIE W SPRAWIE ZASAD I PROCEDUR REGULUJĄCYCH ROZSTRZYGANIE SPORÓW

CZŁONKOWIE UZGADNIAJĄ NINIEJSZYM, CO NASTĘPUJE:

Artykuł 1

Zakres i zastosowanie

1. Zasady i procedury przyjęte w niniejszym Uzgodnieniu będą stosowane do sporów wniesionych zgodnie z zasadami i procedurami konsultacji i rozstrzygania sporów przyjętymi w porozumieniach wymienionych w załączniku 1 do niniejszego Uzgodnienia (dalej zwanych „porozumieniami wymienionymi”). Zasady i procedury niniejszego Uzgodnienia będą także stosowane do przeprowadzania konsultacji i rozstrzygania sporów pomiędzy Członkami, związanych z ich prawami i zobowiązaniami wynikającymi z Porozumienia Ustanawiającego Światową Organizację Handlu (dalej zwanego Porozumienia WTO) i niniejszego Uzgodnienia, traktowanych odrębnie lub w połączeniu z jakimkolwiek innym porozumieniem wymienionym.

2. Zasady i procedury niniejszego Uzgodnienia będą stosowane z zastrzeżeniem specjalnych i dodatkowych zasad i procedur dotyczących rozstrzygania sporów zawartych w porozumieniach wymienionych, które są określone w załączniku 2 do niniejszego Uzgodnienia. W zakresie, w jakim występuje różnica pomiędzy zasadami i procedurami niniejszego Uzgodnienia i specjalnymi lub dodatkowymi zasadami i procedurami określonymi w załączniku 2, przeważać będą specjalne lub dodatkowe zasady i procedury podane w załączniku 2. W przypadku sporów, w stosunku do których mają zastosowanie zasady i procedury więcej niż jednego porozumienia wymienionego, jeśli istnieje konflikt pomiędzy specjalnymi lub dodatkowymi zasadami i procedurami takich porozumień podlegających przeglądowi, i gdzie strony sporu nie mogą uzgodnić stanowiska, co do zasad i procedur w ciągu 20 dni od ustanowienia zespołu orzekającego, Przewodniczący Organu Rozstrzygania Sporów wymienionego w ustępie 1 artykułu 2 (zwanego w niniejszym Uzgodnieniu DSB), w porozumieniu ze stronami sporu określi, w ciągu 10 dni od wniosku któregośkolwiek z Członków zasady i procedury, jakie mają być stosowane. Przewodniczący w konsultacji ze stronami sporu będzie kierował się zasadą, iż specjalne lub dodatkowe zasady i procedury powinny mieć zastosowanie, gdzie jest to możliwe, zaś zasady i procedury ustalone w niniejszym Uzgodnieniu powinny być stosowane w zakresie niezbędnym dla uniknięcia konfliktu.

Artykuł 2

Administrowanie

1. Niniejszym ustanawia się Organ Rozstrzygania Sporów dla administrowania tymi zasadami i procedurami oraz, z wyjątkiem

gdy przewidziano inaczej w porozumieniach wymienionych, postanowieniami dotyczącymi konsultacji i rozstrzygania sporów zawartymi w porozumieniach wymienionych. W związku z tym DSB będzie miał prawo powoływać zespoły orzekające, przyjmować sprawozdania zespołu orzekającego i Organu Apelacyjnego, sprawować nadzór nad wdrażaniem postanowień i zaleceń oraz udzielać upoważnienia do zawieszenia koncesji i innych zobowiązań wynikających z porozumień wymienionych. W stosunku do sporów powstałych w związku z porozumieniami wymienionymi, zamieszczonymi w załączniku 4 do Porozumienia WTO (Fakultatywne porozumienia handlowe), pojęcie „Członek”, użyte w niniejszym Uzgodnieniu, będzie odnosić się jedynie do tych Członków, którzy są stronami odpowiednich Porozumień zamieszczonych w załączniku 4. Gdy DSB administruje postanowieniami o rozstrzyganiu sporów zawartymi w Porozumieniach wymienionych w załączniku 4, w podejmowaniu decyzji i działaniach podejmowanych przez DSB w związku ze sporem mogą uczestniczyć jedynie ci Członkowie, którzy są stronami takiego Porozumienia.

2. DSB będzie informować odpowiednie rady i komitety WTO o wszystkich zdarzeniach w sporach odnoszących się do postanowień poszczególnych porozumień wymienionych.

3. DSB będzie spotykać się tak często, jak będzie to konieczne, dla wypełnienia jego funkcji w terminach przyjętych w niniejszym Uzgodnieniu.

4. Przy podejmowaniu decyzji przez DSB opartych na zasadach i procedurach przyjętych w niniejszym Porozumieniu obowiązować będzie zasada consensusu ⁽¹⁾.

Artykuł 3

Postanowienia ogólne

1. Członkowie potwierdzają swoją gotowość przestrzegania zasad prowadzenia sporów, stosowanych dotąd na podstawie artykułów XXII i XXIII GATT 1947 i reguł i procedur następnie wypracowanych i zmodyfikowanych w niniejszym dokumencie.

2. System rozstrzygania sporów WTO jest centralnym składnikiem dającym bezpieczeństwo i przewidywalność w wielostronnym systemie handlu. Członkowie uznają, że służy on zabezpieczeniu praw i obowiązków Członków w zakresie porozumień wymienionych i wyjaśnieniu postanowień tych porozumień

⁽¹⁾ Uważa się, że DSB podjął przez consensus decyzję w sprawie przedstawionej mu do rozpatrzenia, jeśli żaden z Członków obecnych na posiedzeniu DSB, na którym decyzję podjęto, nie zgłosił w sposób formalny zastrzeżenia do proponowanej decyzji.

zgodnie ze zwyczajowymi zasadami interpretacji międzynarodowego prawa publicznego. Zalecenia i postanowienia DSB nie mogą zwiększyć ani zmniejszyć praw i zobowiązań ustalonych w porozumieniach wymienionych.

3. Szybkie rozwiązanie sytuacji, w których Członek uważa, że jakakolwiek korzyść należna mu bezpośrednio lub pośrednio na podstawie porozumień wymienionych zostaje naruszona w wyniku środków podjętych przez innego Członka, ma podstawowe znaczenie dla skutecznego funkcjonowania WTO i utrzymania właściwej równowagi pomiędzy prawami i obowiązkami Członków.

4. Zalecenia i postanowienia DSB będą miały na celu osiągnięcie zadowalającego rozwiązania sprawy, zgodnie z prawami i zobowiązaniami wynikającymi z niniejszego Uzgodnienia i porozumień wymienionych.

5. Wszystkie rozwiązania w sprawach wniesionych formalnie na podstawie zasad i procedur porozumień wymienionych w sprawie konsultacji i rozstrzygania sporów, włącznie z orzeczeniami arbitrażowymi, będą zgodne z tymi porozumieniami i nie spowodują zniweczenia lub naruszenia korzyści przysługujących jakiegokolwiek Członkowi na podstawie tych porozumień ani nie przeszkodzą osiągnięciu któregokolwiek z celów tych porozumień.

6. Wspólnie uzgodnione rozwiązania spraw wniesionych formalnie na podstawie postanowień porozumień wymienionych dotyczących konsultacji i rozstrzygania sporów będą notyfikowane DSB i właściwym radom oraz komitetom, gdzie każdy z Członków może podnieść każdą kwestię związaną ze sprawą.

7. Przed wniesieniem sprawy Członek dokona oceny, czy postępowanie zgodne z tymi procedurami będzie owocne. Celem mechanizmu rozwiązywania sporów jest osiągnięcie pozytywnego rozwiązania sporu. Należy wyraźnie preferować rozwiązania wzajemnie akceptowalne dla stron sporu i zgodne z porozumieniami wymienionymi. Gdy nie można osiągnąć wzajemnie uzgodnionego rozwiązania, pierwszym zadaniem mechanizmu rozwiązywania sporów jest zwykle doprowadzenie do wycofania środków będących przyczyną sporu, jeśli zostaną one uznane za niezgodne z postanowieniami któregokolwiek z porozumień wymienionych. Rekompensata winna mieć zastosowanie jedynie wówczas, gdy natychmiastowe wycofanie środka jest niewykonalne i będzie tymczasowym rozwiązaniem do czasu wycofania środka niezgodnego z porozumieniem wymienionym. Rozwiązaniem ostatecznym, jakie niniejsze Uzgodnienie zapewnia Członkowi odwołującemu się do procedury rozstrzygania sporów, jest możliwość zawieszenia stosowania koncesji lub wykonania

innych zobowiązań wynikających z porozumień wymienionych, w sposób dyskryminacyjny, w stosunku do innego Członka, z zastrzeżeniem zatwierdzenia takich działań przez DSB.

8. W przypadkach gdy ma miejsce naruszenie zobowiązań przyjętych na podstawie porozumienia wymienionego, działanie takie będzie *prima facie* oznaczało zniweczenie lub naruszenie. Oznacza to, że normalnie istnieje domniemanie, że złamanie zasad ma szkodliwy skutek dla Członków stron porozumienia wymienionego i w takich przypadkach odparcie zarzutów jest sprawą tego Członka, przeciw któremu wniesiono skargę.

9. Postanowienia niniejszego Uzgodnienia nie naruszają praw Członków do wystąpienia o autorytatywne interpretacje postanowień zawartych w porozumieniach wymienionych przez podejmowanie decyzji na podstawie Porozumienia WTO i porozumień wymienionych ujętych w załączniku 4 do Porozumienia WTO.

10. Rozumie się, że wnioski o postępowanie pojednawcze i odwołanie się do procedur rozstrzygania sporów nie powinny być zamierzone ani uważane za akty sporne i że, jeśli zaistnieje spór, wszyscy Członkowie zastosują te procedury w dobrej wierze oraz czyniąc starania, by spór rozwiązać. Rozumie się także, że skargi i odpowiedzi na skargi w różnych sprawach nie powinny być ze sobą łączone.

11. Niniejsze Uzgodnienie będzie stosowane jedynie w odniesieniu do nowych wniosków o konsultacje sformułowanych na podstawie postanowień porozumień wymienionych, które zostaną skierowane w dniu wejścia w życie Porozumienia WTO lub po tej dacie. W stosunku do sporów, w przypadku których wniosek o konsultacje został skierowany w oparciu o GATT 1947 lub o którekolwiek z porozumień poprzednich względem porozumień wymienionych przed datą wejścia w życie Porozumienia WTO, stosowane będą nadal odpowiednie zasady rozstrzygania sporów, jakie obowiązywały bezpośrednio przed datą wejścia w życie Porozumienia WTO ⁽¹⁾.

12. Niezależnie od ustępu 11, jeśli skarga oparta na którymkolwiek z porozumień wymienionych jest skierowana przez Członka – kraj rozwijający się przeciwko Członkowi – krajowi rozwiniętemu, strona skarżąca będzie miała prawo wybrać, jako alternatywę postanowień zawartych w artykułach 4, 5, 6 i 12 niniejszego Uzgodnienia, odpowiednie postanowienia Decyzji z dnia 5 kwietnia 1966 roku (BISD 14S/18), z wyłączeniem tych przypadków, gdy zespół orzekający uzna, iż termin przewidziany

(1) Niniejszy ustęp będzie stosowany również do sporów, w przypadku których raport zespołu orzekającego nie został przyjęty lub w pełni zastosowany.

w ustępie 7 tej Decyzji jest niewystarczający dla sporządzenia raportu. Wówczas, za zgodą strony skarżącej, termin może zostać prolongowany. W takim zakresie, w jakim istnieje różnica pomiędzy zasadami i procedurami artykułów 4, 5, 6 i 12 oraz odpowiednimi zasadami i procedurami Decyzji, obowiązywać będzie ta ostatnia.

Artykuł 4

Konsultacje

1. Członkowie potwierdzają swoje zdecydowanie, by umacniać i poprawiać efektywność stosowanych przez nich procedur konsultacyjnych.

2. Każdy z Członków rozważy życzliwie i stworzy odpowiednie warunki dla konsultacji związanych z każdym oficjalnym wystąpieniem innego Członka dotyczącym środków mających wpływ na funkcjonowanie jakiegokolwiek porozumienia wymienionego, zastosowanych na terytorium pierwszego z nich ⁽¹⁾.

3. Jeśli wniosek o konsultacje jest oparty na porozumieniu wymienionym, a wzajemnie nie postanowiono inaczej, wówczas Członek, do którego został skierowany, odpowie w ciągu 10 dni od otrzymania wniosku i przystąpi do konsultacji w dobrej wierze, w terminie nie dłuższym niż 30 dni od daty otrzymania wniosku, mając na celu osiągnięcie wzajemnie zadowalającego rozwiązania. Jeśli Członek nie udzieli odpowiedzi w ciągu 10 dni od daty otrzymania wniosku lub nie przystąpi do konsultacji w okresie nie dłuższym niż 30 dni lub w terminie wzajemnie uzgodnionym, począwszy od daty wniosku, wówczas Członek, który wnioskował o przeprowadzenie konsultacji, może wnieść bezpośrednio o powołanie zespołu orzekającego.

4. Wszystkie takie wnioski o przeprowadzenie konsultacji będą notyfikowane DSB i odpowiednim radom i komitetom przez tego Członka, który wnioskował o konsultacje. Jakikolwiek wniosek o przeprowadzenie konsultacji będzie sporządzony w formie pisemnej i będzie zawierać jego przyczyny, w tym wskazanie środków, których dotyczy, a także jego podstawy prawnej.

5. W trakcie konsultacji podjętych zgodnie z postanowieniami porozumienia wymienionego, przed podjęciem dalszych działań wynikających z niniejszego Uzgodnienia, Członkowie powinni podjąć próbę osiągnięcia zadowalającego rozwiązania sprawy.

⁽¹⁾ Jeśli postanowienia któregośkolwiek innego porozumienia wymienionego dotyczące środków podjętych przez rządy lub inne władze regionalne lub lokalne na terytorium Członka zawierają regulacje różne od przyjętych w niniejszym ustępie, będą przeważać regulacje zawarte w takim innym porozumieniu wymienionym.

6. Konsultacje będą poufne i nie spowodują uszczerbku w prawach Członka w jakichkolwiek dalszych postępowaniach.

7. Jeśli konsultacje nie doprowadzą do rozstrzygnięcia sporu w ciągu 60 dni od daty otrzymania wniosku o przeprowadzenie konsultacji, strona skarżąca może wnioskować o powołanie zespołu orzekającego. Strona skarżąca może wnieść o powołanie zespołu orzekającego w okresie 60 dni, jeśli strony dokonujące konsultacji wspólnie stwierdzą, że konsultacje nie doprowadziły do rozstrzygnięcia sporu.

8. W sprawach nagłych, włączając w to dotyczące dóbr łatwo psujących się, Członkowie podejmą konsultacje w okresie nie dłuższym niż 10 dni od daty otrzymania wniosku. Jeśli konsultacje nie doprowadzą do rozstrzygnięcia sporu w ciągu 20 dni od daty otrzymania wniosku, strona skarżąca może wnieść o powołanie zespołu orzekającego.

9. W sprawach nagłych, włączając w to dotyczące dóbr łatwo psujących się, strony sporu, zespoły orzekające i Organ Apelacyjny dołożą starań, by przyspieszyć postępowania w najwyższym możliwym stopniu.

10. W trakcie konsultacji Członkowie powinni poświęcić szczególną uwagę specjalnym problemom i interesom Członków – krajów rozwijających się.

11. Jeśli Członek, inny niż uczestniczący w konsultacjach, uzna, że ma ważny interes handlowy w konsultacjach prowadzonych na podstawie ustępu 1 artykułu XXII GATT 1994, ustępu 1 artykułu XXII GATS lub odpowiednich postanowień zawartych w innych porozumieniach wymienionych ⁽²⁾, wówczas taki Członek może notyfikować Członków uczestniczących w konsultacjach i DSB o swojej woli uczestnictwa w tych konsultacjach,

⁽²⁾ Odpowiednie postanowienia w sprawie konsultacji zawarte w porozumieniach wymienionych są podane poniżej: Porozumienie w sprawie rolnictwa, artykuł 19; Porozumienie w sprawie stosowania środków sanitarnych i fitosanitarnych, ustęp 1 artykułu 11; Porozumienie w sprawie tekstyliów i odzieży, ustęp 4 artykułu 8; Porozumienie w sprawie barier technicznych w handlu, ustęp 1 artykułu 14; Porozumienie w sprawie środków dotyczących inwestycji i związanych z handlem, artykuł 8; Porozumienie o stosowaniu artykułu VI GATT 1994, ustęp 2 artykułu 17; Porozumienie o stosowaniu artykułu VII GATT 1994, ustęp 2 artykułu 19; Porozumienie w sprawie inspekcji przedwysyłkowej, artykuł 7; Porozumienie w sprawie reguł pochodzenia, artykuł 7; Porozumienie w sprawie licencjonowania przywozu, artykuł 6; Porozumienie w sprawie subsydiów i środków wyrównawczych, artykuł 30; Porozumienie w sprawie środków ochronnych, artykuł 14; Porozumienie w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej, artykuł 64.1 oraz jakiegokolwiek odpowiednie postanowienia w sprawie konsultacji zawarte w Porozumieniach wymienionych w Załączniku 4 do Porozumienia WTO, jakie zostały wskazane przez kompetentne organy każdego Porozumienia i notyfikowane DSB.

w ciągu 10 dni od rozesłania wniosku o konsultację na podstawie wskazanego artykułu. Taki Członek zostanie włączony do konsultacji, jeśli Członek, do którego wniosek o przeprowadzenie konsultacji był skierowany, uzna, że stwierdzenie o ważnym interesie handlowym jest należycie uzasadnione. W takim przypadku Członkowie ci poinformują o tym DSB. Jeśli wniosek o włączenie do konsultacji nie uzyska zgody, wówczas Członek, który się o to ubiegał, będzie miał swobodę wnioskowania o konsultację w trybie ustępu 1 artykułu XXII lub ustępu 1 artykułu XXIII GATT 1994, ustępu 1 artykułu XXII lub ustępu 1 artykułu XXIII GATS, lub odpowiednich postanowień innych porozumień wymienionych.

Artykuł 5

Dobre usługi, pojednanie i mediacja

1. Dobre usługi, pojednanie i mediacja są procedurami podejmowanymi dobrowolnie za zgodą stron sporu.

2. Postępowania obejmujące dobre usługi, pojednanie i mediację, w szczególności stanowiska zajęte przez strony sporu w czasie takich postępowań, będą poufne i nie spowodują uszczerbku w prawach którejkolwiek ze stron w dalszych postępowaniach prowadzonych w oparciu o te procedury.

3. Każda ze stron sporu może zawsze prosić o dobre usługi, pojednanie i mediację. Mogą się one zacząć w każdym momencie i zakończyć w każdym momencie. Gdy procedury dobrych usług, pojednania i mediacji zostaną zakończone, wówczas strona wnosząca skargę może wystąpić z wnioskiem o powołanie zespołu orzekającego.

4. Gdy działania dobrych usług, pojednawcze lub mediacyjne zostaną podjęte przed upływem 60 dni od daty otrzymania wniosku o przeprowadzenie konsultacji, wówczas strona wnosząca skargę musi wstrzymać się na okres 60 dni od daty otrzymania wniosku o przeprowadzenie konsultacji z wniesieniem o powołanie zespołu orzekającego. Strona skarżąca może wnieść o powołanie zespołu orzekającego w ciągu tych 60 dni, jeśli strony sporu wspólnie uznają, że dobre usługi, pojednanie lub mediacja nie doprowadziły do rozstrzygnięcia sporu.

5. Za zgodą stron sporu procedury dobrych usług, pojednawcze i mediacyjne mogą być kontynuowane w czasie trwania postępowania w zespole orzekającym.

6. Dyrektor Generalny może z urzędu zaferować swoje dobre usługi, działania pojednawcze i mediacyjne w celu udzielenia pomocy Członkom w rozstrzygnięciu sporu.

Artykuł 6

Powołanie zespołu orzekającego

1. Zespół orzekający powołuje się na wniosek strony wnoszącej skargę, nie później niż na sesji DSB następującej po tej, na której

po raz pierwszy wniosek ten został umieszczony jako punkt porządku obrad DSB, chyba że na tej sesji DSB w drodze consensusu zadecyduje, by zespołu orzekającego nie powoływać⁽¹⁾.

2. Wniosek o powołanie zespołu orzekającego będzie miał formę pisemną. Będzie on informował, czy przeprowadzone były konsultacje, opisywał konkretne środki będące przedmiotem sporu, poda także krótkie podsumowanie uzasadnienia prawnego skargi, w sposób wystarczający, aby problem był zrozumiały. Jeśli wnioskujący prosi o powołanie zespołu orzekającego o innym mandacie niż standardowy, pisemny wniosek powinien zawierać proponowany tekst mandatu zespołu orzekającego.

Artykuł 7

Mandat zespołu orzekającego

1. Zespoły orzekające będą miały następujący mandat, jeśli strony sporu nie uzgodnią innego, w terminie 20 dni od powołania zespołu orzekającego:

„Zbadać, w świetle odpowiednich postanowień (nazwa porozumienia wymienionego lub porozumień, podana przez strony sporu), sprawę zgłoszoną do DSB przez (nazwa strony) w dokumencie... i dokonać takich ustaleń, które pomogą DSB w sformułowaniu zaleceń lub w wydaniu orzeczeń o których mowa w tym lub tych porozumieniach”.

2. Zespoły orzekające odniosą się do odpowiednich postanowień w każdym porozumieniu lub porozumieniach wymienionych, wskazanych przez strony sporu.

3. Powołując zespół orzekający DSB może upoważnić jego Przewodniczącego do ustalenia mandatu zespołu orzekającego, w porozumieniu ze stronami sporu, zgodnie z postanowieniami ustępu 1. Tak ustalony mandat zespołu orzekającego zostanie przesłany wszystkim Członkom. Jeśli uzgodniono mandat zespołu orzekającego inny niż standardowy, każdy z Członków może podnieść każdą sprawę z tym związaną w DSB.

Artykuł 8

Skład zespołów orzekających

1. W skład zespołu orzekającego wejdą wysoko kwalifikowane osoby związane lub niezwiązane z administracją rządową, włączając w to osoby, które uczestniczyły w zespole orzekającym lub

⁽¹⁾ Na wniosek strony wnoszącej skargę sesja DSB będzie zwołana w tym celu w ciągu 15 dni od daty wniosku z zachowaniem wymogu powiadomienia o sesji z dziesięciodniowym wyprzedzeniem.

przedstawiały sprawę zespołowi orzekającemu, pełniły funkcje przedstawiciela Członka lub układającej się strony GATT 1947 lub przedstawiciela w radzie albo komitecie któregoś z porozumienia wymienionego lub porozumienia poprzedzającego je, pracowały w Sekretariacie, nauczały lub publikowały opracowania z zakresu prawa międzynarodowego lub polityki handlowej bądź były urzędnikami wyższej rangi któregoś z Członków zajmującymi się polityką handlową.

2. Członkowie zespołów orzekających powinni być wybrani z punktu widzenia ich niezależności od Członków, wystarczająco zróżnicowanego przygotowania i szerokiego zakresu doświadczeń.

3. Obywatele Członków, których rządy ⁽¹⁾ są stronami sporu lub stronami trzecimi, jak to zdefiniowano w ustępie 2 artykułu 10, nie będą członkami zespołu orzekającego związanego z tym sporem, chyba że strony sporu uzgodnią inaczej.

4. Aby pomóc w wyborze członków zespołu orzekającego Sekretariat będzie prowadził wykaz osób zarówno związanych, jak i niezwiązanych z administracją rządową, posiadających kwalifikacje opisane w ustępie 1, z którego członkowie zespołów orzekających mogą być odpowiednio dobierani. Wykaz ten będzie zawierał spis członków zespołów orzekających niezwiązanych z administracją rządową sporządzony w dniu 30 listopada 1984 roku (BISD 31S/9), oraz inne spisy i wykazy sporządzone na podstawie któregoś z porozumień wymienionych i będzie zawierał nazwiska osób znajdujących się w tych spisach i wykazach w czasie wejścia w życie Porozumienia WTO. Członkowie mogą okresowo zgłaszać sugestie nazwisk osób związanych i niezwiązanych z administracją rządową w celu włączenia ich do wykazu, podając stosowną informację o wiedzy posiadanej przez te osoby w zakresie handlu międzynarodowego, sektorów i wymienionych porozumień. Nazwiska te zostaną dodane do wykazu po zatwierdzeniu przez DSB. W przypadku każdej osoby znajdującej się w wykazie będzie wskazany zakres jej doświadczenia w sektorach i zagadnieniach porozumień wymienionych, w których jest ona ekspertem.

5. Zespół orzekający będzie się składał z trzech osób, chyba że strony sporu uzgodnią w ciągu 10 dni od powołania zespołu orzekającego, iż będzie ich pięć. Członkowie zostaną niezwłocznie poinformowani o składzie zespołu orzekającego.

6. Sekretariat proponuje stronom sporu osoby desygnowane na uczestników zespołu orzekającego. Strony sporu nie będą wyrażać sprzeciwu wobec tych propozycji, chyba że będą po temu ważne powody.

(1) W przypadku gdy stroną sporu są unie celne lub wspólne rynki, postanowienie to odnosi się do wszystkich państw członkowskich unii celnych lub wspólnych rynków.

7. Jeśli nie osiągnięto zgody co do składu zespołu orzekającego w ciągu 20 dni od jego powołania, wówczas na prośbę jednej ze stron Dyrektor Generalny, w porozumieniu z Przewodniczącym DSB i Przewodniczącym odpowiedniego komitetu lub rady, ustali skład zespołu orzekającego wyznaczając jego uczestników spośród osób, które uzna za najbardziej odpowiednie z punktu widzenia specjalnych lub dodatkowych procedur porozumienia wymienionego lub porozumień wymienionych, po dokonaniu konsultacji ze stronami sporu. Przewodniczący DSB poinformuje Członków o składzie zespołu orzekającego sformowanego w ten sposób nie później niż w 10 dni od daty otrzymania wniosku w tej sprawie.

8. Ogólną zasadą będzie zezwalanie przez Członków na udział ich funkcjonariuszy w zespołach orzekających.

9. Uczestnicy zespołów orzekających będą występować we własnym imieniu, a nie jako przedstawiciele rządów lub jakichkolwiek organizacji. Dlatego Członkowie nie będą udzielać im instrukcji ani nie podejmą próby wywarcia wpływu w sprawach rozpatrywanych przez zespół orzekający.

10. Jeśli zaistnieje spór pomiędzy Członkiem – krajem rozwijającym się, a Członkiem – krajem rozwiniętym, wówczas na żądanie Członka – kraju rozwijającego się w składzie zespołu orzekającego będzie co najmniej jedna osoba reprezentująca Członka – kraj rozwijający się.

11. Wydatki członków zespołów orzekających, włącznie z kosztami podróży i utrzymania, zostaną pokryte z budżetu WTO, zgodnie z kryteriami przyjętymi przez Radę Generalną na podstawie rekomendacji Komitetu Budżetu, Finansów i Administracji.

Artykuł 9

Procedury stosowane przy skargach wielostronnych

1. Jeśli więcej niż jeden Członek wnioskuje o powołanie zespołu orzekającego w tej samej sprawie, to dla zbadania tych skarg może być powołany jeden zespół orzekający, biorąc pod uwagę prawa wszystkich zainteresowanych Członków. Jeden zespół orzekający powinien być powołany dla rozpatrzenia takich skarg w każdym przypadku, gdy jest to możliwe.

2. Pojedynczy zespół orzekający będzie tak organizować swe prace i przedstawiać DSB swe ustalenia, aby prawa przysługujące stronom sporu nie zostały pomniejszone, gdyby powołano oddzielne zespoły orzekające. Jeśli jedna ze stron sporu tego zażąda, zespół orzekający przedstawi odrębne raporty w sprawie rozpatrywanego sporu. Pisemne wystąpienia każdej ze stron skarżących będą dostępne pozostałym stronom skarżącym i każda ze stron skarżących będzie miała prawo być obecna, gdy jedna z

pozostałych stron skarżących będzie przedstawiała swoje poglądy zespołowi orzekającemu.

3. Jeśli powołano więcej niż jeden zespół orzekający dla zbadania skarg dotyczących tej samej sprawy, to w granicach możliwości te same osoby będą uczestnikami tych odrębnych zespołów orzekających, a harmonogram postępowań w takich sporach powinien być zharmonizowany.

Artykuł 10

Strony trzecie

1. Interesy stron sporu, a także innych Członków w ramach porozumienia wymienionego, dotyczące przedmiotu sporu, będą w pełni wzięte pod uwagę w czasie prac zespołu orzekającego.

2. Każdy Członek, który ma ważny interes w sprawie rozpatrywanej przez zespół orzekający i który notyfikował to DSB (zwany w niniejszym uzgodnieniu „stroną trzecią”), będzie miał możliwość, aby być przez zespół orzekający wysłuchany i aby składać mu pisemne oświadczenia. Oświadczenia te zostaną przekazane stronom sporu i zostaną uwzględnione w raporcie zespołu orzekającego.

3. Strony trzecie otrzymywać będą oświadczenia stron sporu przedkładane przed pierwszym spotkaniem zespołu orzekającego.

4. Jeśli strona trzecia uzna, że postępowanie będące już przedmiotem badań zespołu orzekającego pozbawia ją praw lub narusza prawa przysługujące jej na podstawie któregośkolwiek porozumienia wymienionego, to wówczas Członek taki może odwołać się do normalnych procedur rozstrzygania sporów przyjętych w niniejszym Uzgodnieniu. Taki spór zostanie przedstawiony zespołowi orzekającemu pierwotnie powołanemu, gdy będzie to tylko możliwe.

Artykuł 11

Funkcje zespołu orzekającego

Funkcją zespołu orzekającego jest pomoc DSB w wykonywaniu jego obowiązków wynikających z niniejszego Uzgodnienia i porozumień wymienionych. W związku z tym zespół orzekający powinien dokonać obiektywnej oceny sprawy, włącznie z obiektywną oceną faktów sprawy oraz właściwości i zgodności z odpowiednimi porozumieniami wymienionymi, a także dokonać takich innych ustaleń, jakie pomogą DSB w sformułowaniu zaleceń lub wydaniu orzeczeń przewidzianych w porozumieniach wymienionych. Zespoły orzekające powinny regularnie konsultować się ze stronami sporu i stwarzać im odpowiednią możliwość dochodzenia do wzajemnie zadowolających rozstrzygnięć.

Artykuł 12

Procedury zespołów orzekających

1. Zespoły orzekające powinny postępować zgodnie z procedurami postępowania określonymi w załączniku 3, chyba że zespół orzekający zdecydował inaczej po uprzednich konsultacjach ze stronami sporu.

2. Procedury zespołu orzekającego powinny być na tyle elastyczne, by zapewnić raporty wysokiej jakości, nie opóźniając jednak zbyteń postępowania orzekającego.

3. Po konsultacjach ze stronami sporu, tak szybko jak to jest możliwe, i gdy to jest możliwe, to w ciągu jednego tygodnia od utworzenia zespołu orzekającego i uzgodnienia jego zakresu kompetencji, członkowie zespołu orzekającego powinni ustalić harmonogram jego prac, biorąc pod uwagę postanowienia ustępu 9 artykułu 4, jeśli mają one zastosowanie.

4. Ustalając harmonogram prac zespół orzekający uwzględni w nim wystarczającą ilość czasu na przygotowanie przez strony ich oświadczeń.

5. Zespoły orzekające powinny precyzyjnie określić ostateczne terminy składania przez strony pisemnych oświadczeń, zaś strony powinny przestrzegać tych terminów.

6. Każda ze stron złoży pisemne oświadczenie w Sekretariacie celem jego natychmiastowego przedłożenia zespołowi orzekającemu i drugiej stronie lub stronom sporu. Strona skarżąca złoży swe pierwsze oświadczenie przed złożeniem pierwszego oświadczenia przez stronę przeciwną, chyba że zespół orzekający postanowi, ustalając harmonogram, o którym mowa w ustępie 3, i po przeprowadzeniu konsultacji ze stronami sporu, że strony powinny przedstawić swoje pierwsze oświadczenia jednocześnie. Po dokonaniu ustaleń co do kolejności składania pierwszych oświadczeń zespół orzekający wyznaczy sztywny termin złożenia oświadczenia przez stronę udzielającą odpowiedzi. Wszystkie kolejne pisemne oświadczenia będą składane równocześnie.

7. Gdy stronom sporu nie uda się osiągnąć wzajemnie zadowolającego rozwiązania, zespół orzekający przedstawi swoje ustalenia w formie pisemnej do DSB. W takich przypadkach raport zespołu orzekającego przedstawi jego ustalenia, co do faktów, stosowności odpowiednich postanowień i podstawowe uzasadnienie każdego z ustaleń i zaleceń, jakie uczyni. Jeśli strony sporu osiągnęły jego rozstrzygnięcie między sobą, raport zespołu orzekającego ograniczy się do krótkiego opisu sprawy i stwierdzenia, że osiągnięto rozwiązanie.

8. Dla podniesienia efektywności procedury okres, w którym zespół orzekający powinien przeprowadzić badanie, począwszy od czasu, gdy uzgodniono jego skład i jego mandat, do czasu przedstawienia stronom sporu jego końcowego raportu, nie powinien – jako ogólna zasada – przekroczyć sześciu miesięcy. W przypadkach pilnych, włączając w to te, które dotyczą dóbr łatwo psujących się, dążeniem zespołu orzekającego będzie, aby przedstawić raport stronom sporu w ciągu trzech miesięcy.

9. Gdy zespół orzekający stwierdzi, że nie może przedstawić raportu w ciągu sześciu miesięcy, lub trzech miesięcy w sprawach pilnych, poinformuje pisemnie DSB o powodach zwłoki, podając jednocześnie przypuszczalny termin przedłożenia raportu. W żadnym przypadku okres od powołania zespołu orzekającego do przedstawienia raportu Członkom nie powinien przekroczyć dziewięciu miesięcy.

10. W odniesieniu do konsultacji dotyczących działań dokonanych przez Członka – kraj rozwijający się strony mogą uzgodnić przedłużenie terminów ustalonych w ustępach 7 i 8 artykułu 4. Jeśli po upływie tak przedłużonych terminów strony nie są zgodne co do tego, czy konsultacje doprowadziły do konkluzji, Przewodniczący DSB, po konsultacjach ze stronami, podejmie decyzję, czy przedłużyć ten okres, a jeśli tak, to na jak długo. Dodatkowo, badając sprawę wniesioną przeciwko Członkowi – krajowi rozwijającemu się, zespół orzekający przyzna temu Członkowi – krajowi rozwijającemu się wystarczająco dużo czasu na przygotowanie i przedstawienie jego argumentacji. Postanowienia ustępu 1 artykułu 20 i ustępu 4 artykułu 21 nie będą naruszone przez postępowanie zgodne z niniejszym ustępem.

11. Jeżeli jedna lub więcej stron jest Członkiem – krajem rozwijającym się, raport zespołu orzekającego wyraźnie wskaże formę, w jakiej uwzględniono odpowiednie postanowienia o odmiennym, najbardziej uprzywilejowanym traktowaniu Członków – krajów rozwijających się, zawarte w porozumieniach wymienionych, na które powołali się Członkowie – kraje rozwijające się w trakcie procedury rozstrzygnięcia sporu.

12. Zespół orzekający może zawiesić prace w każdej chwili na wniosek strony wnoszącej skargę na okres nieprzekraczający 12 miesięcy. W przypadku takiego zawieszenia, ramy czasowe ustalone w ustępach 8 i 9 niniejszego artykułu, ustępie 1 artykułu 20 i ustępie 4 artykułu 21 zostaną przesunięte o okres zawieszenia pracy zespołu orzekającego. Jeżeli działalność zespołu orzekającego została zawieszona na okres dłuższy niż 12 miesięcy, upoważnienie do powołania zespołu orzekającego wygasa.

Artykuł 13

Prawo do zbierania informacji

1. Każdy zespół orzekający będzie miał prawo do zbierania informacji i porad technicznych od każdej osoby lub organizacji, którą uzna za właściwą. Jednakże zanim zespół orzekający rozpocznie zbieranie informacji lub porad od osób lub organizacji na obszarze podległym jurysdykcji Członka, poinformuje władze tego Członka. Każdy Członek powinien odpowiedzieć szybko i wyczerpująco na prośbę zespołu orzekającego o taką informację, jaką zespół orzekający uzna za niezbędną i właściwą.

Dostarczone informacje poufne nie będą ujawnione bez formalnej zgody osoby lub organizacji lub władz Członka dostarczającego taką informację.

2. Zespoły orzekające mogą zbierać informacje z każdego odpowiedniego źródła i mogą konsultować się z ekspertami celem uzyskania ich opinii o pewnych aspektach sprawy. W sprawach dotyczących stanu faktycznego, a odnoszących się do zagadnień naukowych lub technicznych podniesionych przez stronę sporu, zespół orzekający może wnioskować o doradczy raport pisemny od grupy ekspertów dokonujących przeglądu sprawy. Zasady powołania takiej grupy i jej procedury są ustalone w załączniku 4.

Artykuł 14

Poufność

1. Obrady zespołu orzekającego będą poufne.
2. Raporty zespołów orzekających będą sporządzane bez obecności stron sporu na podstawie uzyskanych informacji i złożonych oświadczeń.
3. Indywidualne opinie uczestników zespołu orzekającego, zamieszczone w jego raporcie, będą anonimowe.

Artykuł 15

Ustalenia tymczasowe

1. Po rozważeniu replik i ustnych argumentów zespół orzekający przedstawi stronom część opisową (elementy faktyczne i argumenty) projektu swojego raportu. W terminie wyznaczonym przez zespół orzekający strony przedstawią swoje uwagi w formie pisemnej.
2. Po upływie terminu składania uwag przez strony sporu zespół orzekający przedstawi im raport tymczasowy, zawierający zarówno części opisowe, jak ustalenia i wnioski zespołu orzekającego. W terminie wyznaczonym przez zespół orzekający strona może przedstawić pisemny wniosek, aby zespół orzekający dokonał przeglądu szczególnych aspektów tymczasowego raportu przed przesłaniem Członkom raportu ostatecznego. Na wniosek którejkolwiek ze stron zespół orzekający odbędzie następne spotkanie ze stronami na tematy wskazane w pisemnych uwagach. Jeśli w wyznaczonym terminie nie zostały zgłoszone żadne uwagi przez żadną ze stron, raport tymczasowy zostanie uznany za ostateczny i zostanie niezwłocznie przesłany Członkom.
3. Ustalenia raportu końcowego zespołu orzekającego będą zawierać ustosunkowanie się do argumentów przedstawionych na etapie tymczasowych ustaleń. Etap tymczasowych ustaleń zostanie przeprowadzony w terminie ustalonym w ustępie 8 artykułu 12.

Artykuł 16

Przyjmowanie raportów zespołów orzekających

1. W celu zapewnienia Członkom wystarczającego czasu dla przeanalizowania raportów zespołów orzekających, raporty te nie będą przedkładane do zatwierdzenia przez DSB wcześniej niż w 20 dni po przesłaniu ich Członkom.
2. Członkowie, którzy mają zastrzeżenia do raportów zespołów orzekających, złożą pisemne uzasadnienie tych zastrzeżeń do rozesłania co najmniej na 10 dni przed posiedzeniem DSB, na którym raport zespołu orzekającego będzie rozpatrzony.
3. Strony sporu będą miały prawo do pełnego uczestnictwa w rozpatrywaniu raportu zespołu orzekającego przez DSB, a ich poglądy zostaną w pełni zarejestrowane.
4. W ciągu 60 dni od przedstawienia Członkom raportu zespołu orzekającego raport ten powinien być przyjęty na posiedzeniu DSB ⁽¹⁾, chyba że któraś ze stron sporu dokona formalnej notyfikacji DSB o złożeniu apelacji lub DSB zadecyduje przez consensus, aby raportu nie przyjąć. Jeśli strona notyfikowała swą decyzję wniesienia apelacji, raport zespołu orzekającego nie zostanie przedstawiony do przyjęcia przez DSB do czasu zakończenia postępowania apelacyjnego. Procedura przyjmowania raportu nie naruszy praw Członka do wyrażenia swej opinii na temat raportu zespołu orzekającego.

Artykuł 17

Rewizja apelacyjna

Stały Organ Apelacyjny

1. Stały Organ Apelacyjny zostanie powołany przez DSB. Organ Apelacyjny będzie rozpatrywać odwołania od raportów zespołów orzekających. Będzie się składać z siedmiu osób, z których trzy będą rozpatrywać daną sprawę. Osoby uczestniczące w pracach Organu Apelacyjnego będą to robić na zasadzie rotacji. Rotacja będzie określona w procedurach działania Organu Apelacyjnego.
2. DSB wyznaczy osoby, które będą uczestniczyć w pracach Organu Apelacyjnego przez okres czterech lat. Każda z tych osób może zostać ponownie wyznaczona jednokrotnie. Jednakże kadencja trzech osób wyłonionych w drodze losowania spośród siedmiu, wyznaczonych niezwłocznie po wejściu w życie Porozumienia WTO, wygaśnie z końcem drugiego roku. Powstające wakaty będą uzupełniane w miarę ich pojawiania się. Osoba

wyznaczona dla zastąpienia innego członka, której kadencja nie wygasła, będzie sprawować urząd przez okres, jaki pozostał do końca kadencji jej poprzednika.

3. Organ Apelacyjny będzie się składać z osób o uznanym autorytecie, które wykazały się doświadczeniem prawniczym, znajomością handlu międzynarodowego i przedmiotu porozumień wymienionych. Osoby te nie będą związane z administracją rządową. Skład członków Organu Apelacyjnego będzie reprezentatywny dla składu WTO. Członkowie Organu Apelacyjnego będą do dyspozycji o każdym czasie, wkrótce po wezwaniu będą zaznajomieni z działaniami w zakresie rozstrzygania sporów i innymi odpowiednimi działaniami WTO. Nie będą oni uczestniczyć w rozpatrywaniu żadnej sprawy, która powodowałaby bezpośrednio lub pośrednio konflikt interesów.

4. Jedynie strony sporu, a nie strony trzecie, mogą wnieść apelację od raportu zespołu orzekającego. Strony trzecie, które notyfikowały DSB swój ważny interes w sprawie, zgodnie z ustępem 2 artykułu 10 mogą złożyć Organowi Apelacyjnemu pisemne oświadczenia, mogą także zostać wysłuchane przez Organ Apelacyjny.

5. Ogólną zasadą będzie, że postępowanie nie przekroczy 60 dni od dnia formalnego notyfikowania przez stronę sporu jej decyzji złożenia apelacji, do daty, z jaką Organ Apelacyjny wyśle swój raport. Sporządzając swój plan pracy Organ Apelacyjny weźmie pod uwagę postanowienia ustępu 9 artykułu 4, jeśli będą miały zastosowanie. Jeśli Organ Apelacyjny stwierdzi, że nie będzie w stanie sporządzić raportu w ciągu 60 dni, to poinformuje DSB w formie pisemnej o przyczynach zwłoki łącznie z podaniem przypuszczalnego terminu przedstawienia raportu. W żadnym przypadku postępowanie nie przekroczy 90 dni.

6. Apelacja będzie ograniczona do aspektów prawnych, o których traktuje raport, i interpretacji prawnej dokonanej przez zespół orzekający.

7. Organ Apelacyjny otrzyma odpowiednią obsługę administracyjną i prawną, zgodnie z potrzebami.

8. Koszty, jakie poniosą członkowie Organu Apelacyjnego, włącznie z kosztami przejazdu i utrzymania, pokryje WTO ze swego budżetu, zgodnie z kryteriami przyjętymi przez Radę Generalną w oparciu o zalecenia Komitetu Budżetu, Finansów i Administracji.

Procedury Rewizji Apelacyjnej

9. Procedury robocze będą opracowane przez Organ Apelacyjny w porozumieniu z Przewodniczącym DSB i Dyrektorem Generalnym oraz przekazane do wiadomości Członkom.

⁽¹⁾ Jeśli posiedzenie DSB w okresie umożliwiającym wypełnienie wymogów ustępów 1 i 4 artykułu 16 nie było przewidziane, zostanie ono zwołane w tym celu.

10. Prace Organu Apelacyjnego będą poufne. Raporty Organu Apelacyjnego będą sporządzane bez obecności stron sporu na podstawie uzyskanych informacji i złożonych oświadczeń.

11. Opinie członków Organu Apelacyjnego przedstawione w raporcie tego Organu pozostaną anonimowe.

12. Organ Apelacyjny ustosunkuje się do wszystkich spraw wniesionych zgodnie z ustępem 6 w trakcie postępowania apelacyjnego.

13. Organ Apelacyjny może podtrzymać, zmienić lub odrzucić ustalenia prawne i wnioski zespołu orzekającego.

Przyjęcie raportów z postępowań apelacyjnych

14. Raport Organu Apelacyjnego będzie przyjęty przez DSB i zaakceptowany bezwarunkowo przez strony sporu, chyba że DSB przez consensus zadecyduje w ciągu 30 dni od dnia dostarczenia go Członkom⁽¹⁾, że raportu nie przyjmuje. Procedura przyjmowania raportu nie spowoduje uszczerbku dla prawa Członków do wyrażania swoich poglądów na temat raportu Organu Apelacyjnego.

Artykuł 18

Kontakty z zespołem orzekającym lub Organem Apelacyjnym

1. Nie będzie miało miejsca kontaktowanie się *ex parte* z zespołem orzekającym lub Organem Apelacyjnym w sprawach rozpatrywanych przez zespół orzekający lub Organ Apelacyjny.

2. Pisemne oświadczenia składane zespołowi orzekającemu lub Organowi Apelacyjnemu będą traktowane jako poufne, ale będą udostępniane stronom sporu. Żadne z postanowień niniejszego Uzgodnienia nie uniemożliwi stronie sporu podania do wiadomości publicznej jej własnego stanowiska. Członkowie będą traktować jako poufną informację przekazaną przez innego Członka zespołowi orzekającemu lub Organowi Apelacyjnemu, którą ten Członek oznaczył klauzulą poufności. Strona sporu dostarczy również na wniosek Członka streszczenie informacji zawartej w pisemnym oświadczeniu niemające charakteru poufnego, które może być udostępnione publicznie.

⁽¹⁾ Jeśli w tym okresie nie było przewidziane spotkanie DSB, zostanie ono zwołane w tym celu.

Artykuł 19

Zalecenia zespołu orzekającego lub Organu Apelacyjnego

1. Jeśli zespół orzekający lub Organ Apelacyjny dojdą do wniosku, że postępowanie strony jest niezgodne z porozumieniem wymienionym, zaleci on zainteresowanemu Członkowi⁽²⁾ doprowadzenie do zgodności z tym porozumieniem⁽³⁾. Jako uzupełnienie do zaleceń zespół orzekający lub Organ Apelacyjny mogą sformułować sugestie co do sposobu, w jaki Członek może wdrożyć zalecenia.

2. Zgodnie z ustępem 2 artykułu 3, zespół orzekający lub Organ Apelacyjny nie mogą w swych ustaleniach lub zaleceniach zwiększyć lub uszczuplić prawa i obowiązki ustanowione w porozumieniach wymienionych.

Artykuł 20

Terminy decyzji DSB

Jeśli strony sporu nie uzgodnią inaczej, okres od powołania zespołu orzekającego przez DSB do rozpatrzenia przez DSB raportu zespołu orzekającego lub Organu Apelacyjnego nie powinien, jako zasada ogólna, przekroczyć dziewięciu miesięcy, gdy nie złożono apelacji, lub 12 miesięcy, gdy apelacja od raportu została złożona. Jeśli zespół orzekający lub Organ Apelacyjny postanowiły, zgodnie z ustępem 9 artykułu 12 lub ustępem 5 artykułu 17, o przedłużeniu terminu złożenia raportu, ten dodatkowy okres zostanie dodany do okresów poprzednio wymienionych.

Artykuł 21

Nadzór nad wykonaniem zaleceń i orzeczeń

1. Szybkie wykonanie zaleceń lub orzeczeń DSB ma zasadnicze znaczenie dla zapewnienia skutecznego rozstrzygnięcia sporów w interesie wszystkich Członków.

2. Szczególna uwaga powinna być poświęcona sprawom mającym wpływ na interesy Członków – krajów rozwijających się, gdy chodzi o działania, które stały się przedmiotem rozstrzyganego sporu.

3. Na posiedzeniu DSB, odbywającym się w ciągu 30 dni⁽⁴⁾ od przyjęcia raportu zespołu orzekającego lub Organu Apelacyjnego, zainteresowany Członek poinformuje DSB o swych zamiarach.

⁽²⁾ „Zainteresowany Członek” jest to strona sporu, do której skierowane są zalecenia zespołu orzekającego lub Organu Apelacyjnego.

⁽³⁾ W przypadku zaleceń w sprawach nie dotyczących naruszenia GATT 1994 lub innego porozumienia wymienionego, patrz: artykuł 26.

⁽⁴⁾ Jeśli posiedzenie DSB nie było przewidziane w tym okresie, zostanie ono zwołane w tym celu.

rach w zakresie wykonania zaleceń i postanowień DSB. Jeśli nie jest możliwe ze względów praktycznych natychmiastowe wykonanie zaleceń i postanowień, zainteresowanemu Członkowi przyznany będzie rozsądny okres na ich wykonanie. Rozsądny okres wyniesie:

- a) okres proponowany przez zainteresowanego Członka, jeśli zostanie on zaakceptowany przez DSB; lub w przypadku braku takiej zgody,
- b) okres wzajemnie uzgodniony przez strony sporu w ciągu 45 dni od przyjęcia zaleceń lub postanowień; lub w braku takiego uzgodnienia,
- c) okres ustalony przez wiążący arbitraż w ciągu 90 dni od przyjęcia zaleceń lub postanowień⁽¹⁾. W takim arbitrażu wytyczną dla arbitra⁽²⁾ powinno być to, że rozsądny okres na wykonanie zaleceń zespołu orzekającego lub Organu Apelacyjnego nie powinien przekroczyć 15 miesięcy od przyjęcia raportu zespołu orzekającego lub Organu Apelacyjnego. Jednakże okres ten może być krótszy lub dłuższy, w zależności od konkretnych warunków.

4. Z wyłączeniem przypadków, gdy zespół orzekający lub Organ Apelacyjny, zgodnie z ustępem 9 artykułu 12 lub ustępem 5 artykułu 17, przedłużyły terminy złożenia swojego raportu, okres od powołania zespołu orzekającego przez DSB do daty ustalenia rozsądnego okresu nie przekroczy 15 miesięcy, chyba że strony sporu uzgodnią inaczej. Jeśli zespół orzekający lub Organ Apelacyjny przedłużą termin złożenia raportu, ten dodatkowy okres zostanie dodany do okresu 15 miesięcy; pod warunkiem że strony uznają, iż miały miejsce wyjątkowe okoliczności, okres ten nie przekroczy 18 miesięcy.

5. Jeśli nie ma zgody co do istnienia lub zgodności z porozumieniami wymienionymi działań podjętych celem wykonania zaleceń i postanowień, spór taki zostanie rozstrzygnięty zgodnie z procedurą rozstrzygania sporów, przy odwołaniu się do pierwotnego zespołu orzekającego, gdzie jest to możliwe. Zespół orzekający prześle raport w ciągu 90 dni od przedstawienia mu sprawy. Gdy zespół orzekający uzna, że nie może przygotować

raportu w tym terminie, poinformuje pisemnie DSB o powodach zwłoki podając jednocześnie przypuszczalny termin złożenia raportu.

6. DSB będzie sprawowała nadzór nad wykonaniem zaleceń i postanowień. Sprawa wykonania zaleceń i postanowień może być wniesiona pod obrady DSB przez każdego Członka w każdym momencie po ich przyjęciu. Jeśli DSB nie zadecyduje inaczej, wykonanie zaleceń i postanowień znajdzie się w porządku obrad DSB po sześciu miesiącach od ustalenia rozsądnego terminu zgodnie z ustępem 3 i pozostanie przedmiotem obrad DSB aż do rozwiązania tej sprawy. Nie później niż na dziesięć dni przed każdym takim posiedzeniem DSB zainteresowany Członek przedstawi DSB pisemny raport o stanie sprawy i postępie w wykonaniu zaleceń lub orzeczeń.

7. Jeśli sprawa jest jedną z podniesionych przez Członka – kraj rozwijający się, DSB rozważy, jakie dalsze działania mogą zostać podjęte odpowiednio do okoliczności.

8. Jeśli sprawa została wniesiona przez Członka – kraj rozwijający się, to rozpatrując, jakie odpowiednie działanie może być podjęte, DSB weźmie pod uwagę nie tylko skutki handlowe zaskarżonych działań, lecz także ich wpływ na gospodarkę zainteresowanych Członków – krajów rozwijających się.

Artykuł 22

Wyrównanie i zawieszenie koncesji

1. Wyrównanie i zawieszenie koncesji lub innych zobowiązań są tymczasowymi środkami dostępnymi w przypadku gdy zalecenia lub postanowienia nie są wykonane w rozsądnym czasie. Jednakże ani wyrównanie, ani zawieszenie koncesji lub innych zobowiązań nie jest uważane za lepsze od pełnego wykonania zaleceń, aby doprowadzić środek do zgodności z porozumieniami wymienionymi. Przyznanie wyrównania jest dobrowolne i może nastąpić jedynie w sposób zgodny z porozumieniami wymienionymi.

2. Jeśli zainteresowany Członek nie doprowadzi środka uznanego za niezgodny z porozumieniami wymienionymi do zgodności z nimi lub w inny sposób nie zastosuje się do zaleceń i postanowień w rozsądnym czasie określonym zgodnie z ustępem 3 artykułu 21, taki Członek, na wniosek i nie później niż przed upływem rozsądnego czasu, podejmie negocjacje z którąkolwiek stroną, która odwołała się do procedur rozstrzygania sporów w celu osiągnięcia wzajemnie zadowalającego wyrównania. Jeśli nie uzgodniono zadowalającego wyrównania w ciągu 20 dni po upływie rozsądnego czasu, którąkolwiek stroną, która odwołała się do procedur rozstrzygania sporów, może wnioskować o upoważnienie jej przez DSB do zawieszenia w stosunku do

⁽¹⁾ Jeśli strony nie uzgodnią arbitra w ciągu 10 dni od skierowania sprawy do arbitrażu, arbitra wyznaczy Dyrektor Generalny w ciągu 10 dni po konsultacjach ze stronami.

⁽²⁾ Określenie „arbitr” będzie rozumiane jako oznaczające osobę lub grupę osób.

Członka, o którym mowa, koncesji lub innych zobowiązań wynikających z porozumień wymienionych.

3. Przy dokonywaniu wyboru koncesji lub innych zobowiązań, jakie mają być zawieszone, strona wnosząca skargę będzie stosować następujące zasady i procedury:

a) jest generalną zasadą, że strona skarżąca powinna najpierw zbadać możliwość zawieszenia koncesji i zobowiązań w zakresie tego samego sektora (sektorów), w obrębie którego zespół orzekający lub Organ Apelacyjny doszukał się zniweczenia lub naruszenia korzyści;

b) jeżeli strona uważa, że zawieszenie koncesji lub innych zobowiązań w stosunku do tego samego sektora jest niewykonalne lub nieskuteczne, może zbadać możliwości zawieszenia koncesji lub zobowiązań w stosunku do innych sektorów, na podstawie tego samego porozumienia;

c) jeżeli strona uważa, że zawieszenie koncesji lub innych zobowiązań w stosunku do innych sektorów na podstawie tego samego porozumienia jest niewykonalne lub nieskuteczne, a okoliczności są wystarczająco poważne, to może zbadać możliwość zawieszenia koncesji lub zobowiązań na podstawie innego porozumienia wymienionego;

d) strona stosuje powyższe zasady biorąc pod uwagę:

i) handel w sektorze lub na podstawie porozumienia, zgodnie z którym zespół orzekający lub Organ Apelacyjny stwierdziły złamanie lub inne zniweczenie lub naruszenie oraz znaczenie takiego handlu dla strony;

ii) szersze elementy ekonomiczne związane ze zniweczeniem lub naruszeniem, a także szersze skutki ekonomiczne zawieszenia koncesji lub innych zobowiązań;

e) jeśli strona ta zdecyduje się wnioskować o upoważnienie jej do zawieszenia koncesji lub innych zobowiązań zgodnie z punktami b) lub c), we wniosku swym wyjaśni powody tego. Jednocześnie ze złożeniem wniosku do DSB powinien być on złożony odpowiednim Radom, a także, w przypadku wniosku sformułowanego w oparciu o punkt b), odpowiednim organom sektorowym;

f) dla celów niniejszego ustępu „sektor” oznacza:

i) w stosunku do towarów, wszystkie towary;

ii) w stosunku do usług, podstawowy sektor, zgodnie z „Listą klasyfikacyjną sektorów usług”, która wyszczególnia takie sektory ⁽¹⁾;

iii) w odniesieniu do handlowych aspektów praw własności intelektualnej, każda z kategorii praw własności intelektualnej zawartą w Sekcji 1 lub Sekcji 2 lub Sekcji 3 lub Sekcji 4 lub Sekcji 5 lub Sekcji 6 lub Sekcji 7 Części II lub zobowiązań wynikających z Części III lub Części IV Porozumienia w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej (TRIPS);

g) dla potrzeb niniejszego ustępu „porozumienie” oznacza:

i) w odniesieniu do towarów, porozumienia wymienione w załączniku 1A do Porozumienia WTO, jako całość, a również porozumienia wymienione w załączniku 4 do Porozumienia WTO, o ile strony sporu są stronami tych porozumień;

ii) w odniesieniu do usług, GATS;

iii) w odniesieniu do praw własności intelektualnej, Porozumienie TRIPS.

4. Poziom zawieszenia koncesji lub innych zobowiązań, dokonany na podstawie upoważnienia przez DSB, będzie odpowiedni do poziomu zniweczenia lub naruszenia korzyści.

5. DSB nie wyda upoważnienia do zawieszenia koncesji lub innych zobowiązań, jeśli porozumienie wymienione zabrania takiego zawieszenia.

6. Jeśli będzie miała miejsce sytuacja opisana w ustępie 2, wówczas DSB, na wniosek, udzieli upoważnienia do zawieszenia koncesji lub innych zobowiązań w ciągu 30 dni od wygaśnięcia rozsądnego okresu, chyba że DSB zadecyduje przez consensus, iż wniosek w tej sprawie odrzuca. Jednakże jeśli zainteresowany Członek zgłasza sprzeciw odnośnie do poziomu zawieszenia lub twierdzi, iż zasady i procedury ustalone w ustępie 3 nie były przestrzegane, gdy strona skarżąca wniosła o upoważnienie do zawieszenia koncesji lub innych zobowiązań na podstawie ustępu 3b) lub c), sprawa będzie przekazana do arbitrażu. Arbitraż taki będzie przeprowadzony przez ten sam zespół orzekający, jeśli jego uczestnicy są dostępni, lub przez arbitra ⁽²⁾ wyznaczonego przez Dyrektora Generalnego i zostanie zakończony w ciągu 60

⁽¹⁾ Lista zamieszczona w dokumencie MTN.GNS/W/120 wymienia 11 sektorów.

⁽²⁾ Określenie „arbitr” będzie rozumiane, jako oznaczające osobę, lub grupę osób.

dni od upływu rozsądnego okresu. Koncesje lub inne zobowiązania nie będą zawieszane w czasie trwania arbitrażu.

7. Arbitr⁽¹⁾ postępując zgodnie z ustępem 6 nie będzie badał charakteru przewidzianych do zawieszenia koncesji lub innych zobowiązań, ale ustali, czy poziom zawieszenia jest równy poziomowi zniweczenia lub naruszenia. Arbitr może także określić, czy proponowane zawieszenie koncesji lub zobowiązań jest dozwolone przez porozumienie wymienione. Jednakże jeśli sprawa skierowana do arbitrażu zawiera stwierdzenie o nieprzestrzeganiu zasad i procedur ustalonych w ustępie 3, arbitr zbada to stwierdzenie. W przypadku gdy arbitr uzna, że te zasady i procedury nie były przestrzegane, strona skarżąca zastosuje je zgodnie z ustępem 3. Strony zaakceptują decyzję arbitra jako ostateczną, a strony, których to dotyczy, nie będą dążyć do drugiego arbitrażu. DSB zostanie poinformowany niezwłocznie o decyzji arbitra i, na wniosek, wyda upoważnienie do zawieszenia koncesji lub innych zobowiązań, gdy wniosek taki będzie zgodny z decyzją arbitra, chyba że DSB postanowi przez consensus, by wniosek odrzucić.

8. Zawieszenie koncesji lub innych zobowiązań będzie tymczasowe i będzie trwało tylko tak długo, jak długo nie zostaną zaniechane działania uznane za niezgodne z porozumieniem wymienionym, lub Członek zobowiązany do wykonania zaleceń albo orzeczeń przedstawi rozwiązanie sytuacji zniweczenia lub naruszenia korzyści lub też gdy osiągnięte jest wzajemnie zadowalające rozwiązanie. Zgodnie z ustępem 6 artykułu 21 DSB będzie nadal nadzorować wykonanie przyjętych zaleceń i orzeczeń, włącznie ze sprawami, w których dokonano wyrównania lub zawieszenia koncesji lub innych zobowiązań, ale nie zostało wykonane zalecenie, by doprowadzić działanie do zgodności z porozumieniami wymienionymi.

9. Z postanowień regulujących rozstrzygnięcie sporów zawartych w porozumieniach wymienionych można korzystać w przypadku środków oddziaływujących na ich przestrzeganie zastosowanych przez rządy regionalne lub władze lokalne na terytorium Członka. Jeśli DSB orzeknie, że postanowienia porozumienia wymienionego nie były przestrzegane, odpowiedzialny za to Członek podejmie takie rozsądne i dostępne działania, aby zapewnić ich przestrzeganie. Postanowienia porozumień wymienionych i niniejszego Uzgodnienia odnoszące się do wyrównania i zawieszenia koncesji lub innych zobowiązań mają zastosowanie

w przypadkach, w których nie było możliwości zapewnienia przestrzegania tych postanowień⁽²⁾.

Artykuł 23

Umocnienie systemu wielostronnego

1. Jeśli Członkowie dążą do naprawienia pogwałcenia zobowiązań lub innego zniweczenia albo naruszenia korzyści wynikających z porozumień wymienionych lub przeszkody w osiągnięciu któregoś z celów porozumień wymienionych, będą odwoływać się do zasad i procedur niniejszego Uzgodnienia oraz domagać się ich przestrzegania.

2. W takich przypadkach Członkowie:

- a) nie będą rozstrzygać, że nastąpiło naruszenie zobowiązań, pozbawienie lub naruszenie korzyści, lub że powstała przeszkoda w realizacji celów któregoś z porozumień wymienionych, w inny sposób, jak tylko przez odwołanie się do rozstrzygnięcia sporu zgodnie z zasadami i procedurami niniejszego Uzgodnienia. Członkowie dokonają takiego ustalenia zgodnie z ustaleniami zawartymi w raporcie zespołu orzekającego lub Organu Apelacyjnego, przyjętym przez DSB lub postanowieniem arbitrażowym wydanym na podstawie niniejszego Uzgodnienia;
- b) będą postępować zgodnie z procedurami ustalonymi w artykule 21 przy określaniu rozsądnego okresu na wykonanie zaleceń i orzeczeń przez Członka, którego to dotyczy; oraz
- c) będą postępować zgodnie z procedurami ustalonymi w artykule 22 przy określaniu poziomu zawieszenia koncesji lub innych zobowiązań i uzyskają upoważnienie ze strony DSB zgodnie z tymi procedurami, zanim dokonają zawieszenia koncesji lub innych zobowiązań wynikających z porozumień wymienionych w odpowiedzi na niewykonanie przez Członka, którego to dotyczy, zaleceń i orzeczeń w rozsądnym okresie.

Artykuł 24

Procedury specjalne dotyczące Członków – krajów najmniej rozwiniętych

1. Na wszystkich etapach ustalania przyczyn sporu i procedur rozstrzygnięcia sporu dotyczącego Członka – kraju najmniej rozwiniętego szczególna uwaga będzie zwrócona na sytuację Członków – krajów najmniej rozwiniętych. Z uwagi na to Członkowie

⁽¹⁾ Określenie „arbitr” będzie rozumiane jako oznaczające osobę lub grupę osób lub uczestników poprzedniego zespołu orzekającego, gdy pełnią oni funkcję arbitra.

⁽²⁾ Jeśli postanowienia któregośkolwiek porozumienia wymienionego, dotyczące środków podjętych przez rządy regionalne lub władze lokalne na terytorium Członka, zawierają regulacje różne od zawartych w tym ustępie, będą przeważać postanowienia takiego porozumienia wymienionego.

zachowają stosowny umiar w podejmowaniu postępowań na podstawie niniejszych procedur dotyczących Członka – kraju najmniej rozwiniętego. Jeśli zostanie stwierdzone, że zniweczenie lub naruszenie korzyści wynikało z postępowania Członka – kraju najmniej rozwiniętego, strony wnoszące skargę zachowają stosowny umiar w żądaniu wyrównania, lub upoważnienia do zawieszenia stosowania koncesji lub innych zobowiązań zgodnie z niniejszymi procedurami.

2. W przypadkach rozstrzygania sporów dotyczących Członka – kraju najmniej rozwiniętego, w których nie znaleziono wzajemnie zadowalającego rozwiązania w wyniku konsultacji, Dyrektor Generalny lub Przewodniczący DSB, na wniosek Członka – kraju najmniej rozwiniętego, powinien zaoferować swoje dobre usługi, działania pojednawcze i mediacyjne, aby pomóc stronom w rozwiązaniu sporu zanim złożony zostanie formalny wniosek o powołanie zespołu orzekającego. Dyrektor Generalny lub Przewodniczący DSB, świadcząc tę pomoc, mogą konsultować każde źródło, jakie uznają za odpowiednie.

Artykuł 25

Arbitraż

1. Szybki arbitraż w ramach WTO, będący alternatywą rozstrzygnięcia sporów, może ułatwić rozwiązanie różnych sporów dotyczących spraw jasno określonych przez obie strony.

2. Jeśli w niniejszym Uzgodnieniu nie postanowiono inaczej, skierowanie sprawy do arbitrażu będzie przedmiotem wspólnych uzgodnień obu stron, które uzgodnią procedury, jakie będą stosowane. Porozumienia o skierowaniu sprawy do arbitrażu będą notyfikowane wszystkim Członkom z wystarczającym wyprzedzeniem wobec rozpoczęcia postępowania arbitrażowego.

3. Inni Członkowie mogą stać się stronami w postępowaniu arbitrażowym jedynie po wyrażeniu na to zgody przez strony, które uzgodniły przekazanie sprawy do arbitrażu. Strony uczestniczące w postępowaniu wyrażą zgodę na podporządkowanie się orzeczeniom arbitrażu. Orzeczenie arbitrażu będzie notyfikowane DSB i radzie lub komitetowi odpowiedniego porozumienia, gdzie każdy z Członków może podnieść każdą sprawę dotyczącą tego orzeczenia.

4. Artykuły 21 i 22 niniejszego Uzgodnienia będą stosować się odpowiednio do orzeczeń arbitrażu.

Artykuł 26

1. Skargi w sprawach przewidzianych w ustępie 1b) artykułu XXIII GATT 1994, gdy nie nastąpiło złamanie

Gdy postanowienia ustępu 1b) artykułu XXIII GATT 1994 mają zastosowanie do porozumienia wymienionego, zespół orzekający lub Organ Apelacyjny mogą orzec lub zalecić jedynie wówczas, jeżeli strona sporu uważa, że zniweczono lub naruszono korzyść przysługującą jej bezpośrednio lub pośrednio na podstawie odpowiedniego porozumienia wymienionego lub osiągnięcie któregoś z celów takiego porozumienia zostało utrudnione w rezultacie podjęcia przez któregoś z Członków działania, niezależnie od tego, czy wchodzi on w konflikt z postanowieniami tego porozumienia. Jeśli strona taka uzna, oraz w zakresie, w jakim uzna, a zespół orzekający lub Organ Apelacyjny stwierdzi, że przypadek dotyczy działań niepozostających w sprzeczności z postanowieniami porozumienia wymienionego, do którego stosują się postanowienia ustępu 1b) artykułu XXIII GATT 1994, procedury ustanowione w niniejszym Uzgodnieniu będą stosowane zgodnie z następującymi postanowieniami:

- a) strona wnosząca skargę przedstawi szczegółowe uzasadnienie wspomagające każdą skargę dotyczącą działania nie wchodzącego w sprzeczność z odpowiednim porozumieniem wymienionym;
- b) kiedy zostało ustalone, że działanie powoduje pozbawienie lub naruszenie korzyści wynikających z odpowiedniego porozumienia wymienionego lub utrudnia osiągnięcie jego celów, nie stanowiąc jednak jego naruszenia, nie następuje wówczas obowiązek zaniechania takiego działania. Jednakże w takich przypadkach zespół orzekający lub Organ Apelacyjny zaleci, aby Członek, o którego chodzi, dokonał dostosowań zgodnych ze wzajemnymi uzgodnieniami;
- c) niezależnie od postanowień artykułu 21, arbitraż przewidziany w ustępie 3 artykułu 21, na wniosek każdej ze stron, może dotyczyć także określenia stopnia, w jakim nastąpiło pozbawienie lub naruszenie korzyści, może także proponować sposoby i środki osiągnięcia wzajemnie zadowalających dostosowań. Propozycje takie nie będą wiążące dla stron;
- d) niezależnie od postanowień ustępu 1 artykułu 22, wyrównanie może stanowić część wzajemnie zadowalającego dostosowania, będącego końcowym rozstrzygnięciem sporu.

2. Skargi przewidziane w ustępie 1c) artykułu XXIII GATT 1994

Gdy do porozumienia wymienionego stosuje się postanowienia ustępu 1c) artykułu XXIII GATT 1994, zespół orzekający może jedynie wówczas sformułować orzeczenia i zalecenia, gdy strona uzna, że została pozbawiona korzyści przysługującej jej bezpośrednio lub pośrednio na podstawie odpowiedniego porozumienia wymienionego lub korzyść taka została zniweczona, albo nastąpiło utrudnienie osiągnięcia celów tego porozumienia w wyniku sytuacji innej niż ta, do której mają zastosowanie

postanowienia ustępu 1a) i b) artykułu XXIII GATT 1994. W takich przypadkach i w takim zakresie, w jakim strona uzna, a zespół orzekający ustali, że sprawa wchodzi w zakres niniejszego ustępu, procedury niniejszego Uzgodnienia będą stosowane jedynie do tego momentu postępowania, w którym raport zespołu orzekającego został przesłany Członkom. Zasady i procedury rozstrzygnięcia sporów zawarte w Decyzji z dnia 12 kwietnia 1989 roku (BISD 36S/61) będą stosowane przy rozpatrywaniu przytoczenia oraz nadzorze i wykonaniu zaleceń i orzeczeń. Będą także stosowane następujące postanowienia:

- a) strona wnosząca skargę przedstawi szczegółowe uzasadnienie swej racji w sprawach wchodzących w zakres niniejszego ustępu;
- b) w sprawach dotyczących przedmiotu niniejszego ustępu, jeśli zespół orzekający stwierdzi, że mają zastosowanie regulacje dotyczące rozstrzygnięcia sporów inne niż zawarte w tym ustępie, wówczas zespół orzekający sporządzi raport dla takich spraw i odrębny raport dla spraw będących w zakresie przedmiotowym niniejszego ustępu.

Artykuł 27

Obowiązki Sekretariatu

1. Sekretariat będzie miał obowiązek niesienia pomocy zespołom orzekającym, szczególnie w zakresie prawnych, historycznych i proceduralnych aspektów prowadzonych spraw, a także wsparcia kancelaryjnego i technicznego.
2. Poza pomocą świadczoną przez Sekretariat Członkom na ich wniosek w zakresie rozstrzygnięcia sporów, może okazać się niezbędna dodatkowa pomoc prawna w związku z rozstrzygnięciem sporów dla Członków – krajów rozwijających się. W tym celu Sekretariat udostępni każdemu Członkowi – krajowi rozwijającemu się pomoc wykwalifikowanego eksperta prawnego ze służb współpracy technicznej WTO. Ekspert ten będzie pomagał Członkowi – krajowi rozwijającemu się w sposób zapewniający stałą bezstronność Sekretariatu.
3. Sekretariat będzie prowadził specjalne kursy szkoleniowe dla zainteresowanych Członków na temat procedur i praktyki rozstrzygnięcia sporów, aby umożliwić lepszą informację w tym zakresie ekspertom Członków.

ZAŁĄCZNIK 1

POROZUMIENIA, KTÓRYCH DOTYCZA POSTANOWIENIA NINIEJSZEGO UZGODNIENIA

- (A) Porozumienie ustanawiające Światową Organizację Handlu (WTO)
- (B) Wielostronne porozumienie handlowe
- Załącznik 1A: Porozumienia wielostronne w sprawie handlu towarami
 - Załącznik 1B: Układ ogólny w sprawie handlu usługami
 - Załącznik 1C: Porozumienie w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej
 - Załącznik 2: Uzgodnienie w sprawie zasad i procedur regulujących rozstrzyganie sporów
- (C) Fakultatywne porozumienia handlowe
- Załącznik 4: Porozumienie w sprawie handlu samolotami cywilnymi
 - Porozumienie w sprawie zakupów rządowych
 - Międzynarodowe porozumienie mleczarskie
 - Międzynarodowe porozumienie w sprawie mięsa wołowego

Właściwość niniejszego Uzgodnienia w zakresie porozumień zamieszczonych w załączniku 4 będzie uzależniona od decyzji sygnatariuszy każdego z porozumień, ustalających warunki stosowania Uzgodnienia w odniesieniu do poszczególnych porozumień, włącznie ze specjalnymi lub dodatkowymi zasadami lub procedurami zamieszczonymi w tym celu w załączniku 2, zgodnie z notyfikacją złożoną DSB.

ZAŁĄCZNIK 2

SPECJALNE LUB DODATKOWE ZASADY I PROCEDURY ZAWARTE W POROZUMIENIACH
WYMENIONYCH W ZAŁĄCZNIKU I

Porozumienie	Zasady i procedury
Porozumienie w sprawie stosowania środków sanitarnych i fito-sanitarnych	11.2
Porozumienie w sprawie tekstyliów i odzieży	2.14, 2.21, 4.4, 5.2, 5.4, 5.6, 6.9, 6.10, 6.11, 8.1 do 8.12
Porozumienie w sprawie barier technicznych w handlu	14.2 do 14.4, załącznik 2
Porozumienie o stosowaniu artykułu VI Układu ogólnego w sprawie taryf celnych i handlu 1994	17.4 do 17.7
Porozumienie o stosowaniu artykułu VII, Układu ogólnego w sprawie taryf celnych i handlu 1994	19.3 do 19.5, załącznik II, ustępy 2f), 3, 9, 21
Porozumienie w sprawie subsydiów i środków wyrównawczych	4.2 do 4.12, 6.6, 7.2 do 7.10, 8.5, odnośnik 35, 24.4, 27.7, załącznik V
Układ ogólny w sprawie handlu usługami	XXII.3, XXIII.3
- załącznik w sprawie usług finansowych	4
- załącznik w sprawie usług transportu lotniczego	4
Decyzja w sprawie pewnych procedur rozstrzygania sporów w Układzie ogólnym w sprawie handlu usługami	1 do 5

Lista zasad i procedur w tym Załączniku zawiera postanowienia, których jedynie część może mieć zastosowanie w tym kontekście.

Każda specjalna albo dodatkowa zasada lub procedura w kilkustronnych porozumieniach handlowych zamieszczonych w załączniku 4, zgodnie z ustaleniami kompetentnych organów każdego Porozumienia i notyfikacją do DSB.

ZAŁĄCZNIK 3

PROCEDURY ROBOCZE

1. W swej działalności zespół orzekający będzie kierował się odpowiednimi postanowieniami niniejszego Uzgodnienia. Dodatkowo będą stosowane następujące procedury działania.
2. Zespół orzekający będzie się zbierał na posiedzeniach zamkniętych. Strony sporu lub inne strony zainteresowane będą obecne na posiedzeniach jedynie na zaproszenie zespołu orzekającego do stawienia się przed nim.
3. Obrady zespołu orzekającego i przedstawione mu dokumenty będą poufne. Żadne z postanowień niniejszego Uzgodnienia nie przeszkodzi stronie sporu ujawnić publicznie jej stanowiska. Członkowie będą uważać za poufną informację przekazaną przez innego Członka zespołowi orzekającemu, którą Członek przekazujący oznaczył jako poufną. Gdy strona sporu przedstawia zespołowi orzekającemu wersję poufną pisemnego stanowiska, dostarczy także, na wniosek Członka, jawne streszczenie informacji zawartej w stanowisku, które będzie mogło być ujawnione publicznie.
4. Przed pierwszym spotkaniem merytorycznym zespołu orzekającego ze stronami, obie strony sporu prześlą zespołowi orzekającemu pisemne oświadczenia, w których przedstawią fakty zaistniałe w sprawie i swoje argumenty.
5. Na pierwszym merytorycznym posiedzeniu ze stronami zespół orzekający zwróci się do strony, która wniosła skargę, o przedstawienie sprawy. Następnie, nadal na tym samym spotkaniu, strona, przeciw której wniesiono skargę, będzie proszona o przedstawienie swego punktu widzenia.
6. Wszelkie strony trzecie, które notyfikowały swoje zainteresowanie sporem w DSB, będą zaproszone pisemnie do przedstawienia swego stanowiska na sesji pierwszego spotkania merytorycznego zespołu orzekającego poświęconego tej sprawie. Wszystkie takie strony trzecie mogą być obecne na całej sesji.
7. Formalne repliki zostaną złożone na drugim posiedzeniu zespołu orzekającego. Strona obwiniona będzie miała prawo wystąpić pierwsza, a następnie strona wnosząca skargę. Obie strony przedstawią zespołowi orzekającemu przed spotkaniem pisemne repliki.
8. Zespół orzekający może w każdym momencie zadać stronom pytania i prosić je o wyjaśnienia w czasie spotkania ze stronami lub w formie pisemnej.
9. Strony sporu i wszelkie strony trzecie zaproszone do przedstawienia stanowisk zgodnie z artykułem 10 udostępnią zespołowi orzekającemu pisemną wersję swych wypowiedzi ustnych.
10. W interesie pełnej przejrzystości opisy sprawy, repliki i oświadczenia, o których mowa w ustępach 5 do 9, będą składane w obecności stron. Poza tym oświadczenia pisemne każdej ze stron sporu, włączając w to komentarze do opisowej części raportu i odpowiedzi na pytania postawione przez zespół orzekający, będą dostępne innej stronie lub stronom.
11. Dodatkowe procedury specyficzne dla zespołu orzekającego.
12. Proponowany rozkład pracy zespołu orzekającego:
 - a) Otrzymanie pierwszych pisemnych wniosków stron:

(1) strona wnosząca skargę:	3–6 tygodni
(2) strona obwiniona:	2–3 tygodnie
 - b) Data, czas i miejsce pierwszego spotkania merytorycznego ze stronami: sesja strony trzeciej: 1–2 tygodnie
 - c) Otrzymanie pisemnych replik stron: 2–3 tygodnie
 - d) Data, czas i miejsce drugiego spotkania merytorycznego ze stronami: 1–2 tygodnie
 - e) Przedstawienie stronom części opisowej raportu: 2–4 tygodnie
 - f) Otrzymanie uwag stron do opisowej części raportu: 2 tygodnie
 - g) Przedstawienie stronom raportu wstępnego, zawierającego stwierdzenia i wnioski: 2–4 tygodnie
 - h) Termin końcowy wnioskowania przez strony rewizji i części (jednej lub wielu) raportu: 1 tydzień
 - i) Termin dokonania rewizji przez zespół orzekający włącznie z możliwym dodatkowym spotkaniem ze stronami: 2 tygodnie
 - j) Przesłanie raportu końcowego stronom sporu: 2 tygodnie
 - k) Rozesłanie raportu końcowego Członkom: 3 tygodnie

Powyższy kalendarz może być zmieniony w wyniku nieprzewidzianych zdarzeń. Dodatkowe spotkania ze stronami zostaną ustalone w miarę potrzeby.

ZAŁĄCZNIK 4

GRUPY KONSULTACYJNE EKSPERTÓW

Następujące zasady i procedury będą stosowane do grup konsultacyjnych ekspertów powołanych na podstawie postanowień ustępu 2 artykułu 13.

1. Grupy konsultacyjne ekspertów podlegają zespołowi orzekającemu. Ich mandat i szczegółowe procedury robocze zostaną określone przez zespół orzekający i będą składać sprawozdania temu zespołowi.
 2. Udział w grupach konsultacyjnych ekspertów będzie ograniczony do osób o wyrobionej pozycji zawodowej i doświadczeniu w zakresie rozpatrywanej dziedziny.
 3. Obywatele państwa będącego stroną w sporze nie będą uczestniczyli w grupach konsultacyjnych ekspertów bez wspólnej zgody stron sporu poza wyjątkowymi okolicznościami, gdy zespół orzekający uważa, iż potrzeba wykonania specjalistycznej ekspertyzy naukowej nie może zostać zaspokojona w inny sposób. Urzędnicy rządowi stron uczestniczących w sporze nie będą uczestniczyć w grupach konsultacyjnych ekspertów. Członkowie grup konsultacyjnych ekspertów będą występować we własnym imieniu, a nie jako przedstawiciele rządów ani jakichkolwiek organizacji. Rządy lub organizacje nie będą zatem udzielać im instrukcji na temat spraw, które są przedmiotem pracy grupy konsultacyjnej ekspertów.
 4. Grupy konsultacyjne ekspertów mogą podejmować konsultacje i poszukiwać informacji oraz porady technicznej z każdego źródła, które uznają za odpowiednie. Przed poszukiwaniem takiej informacji lub porady ze źródła znajdującego się na obszarze jurysdykcji Członka grupa konsultacyjna ekspertów poinformuje rząd tego Członka. Każdy Członek odpowie niezwłocznie i wyczerpująco na każdą prośbę o informację skierowaną przez grupę konsultacyjną ekspertów, jaką ta grupa uzna za konieczną i odpowiednią.
 5. Strony sporu będą miały dostęp do wszystkich odpowiednich informacji dostarczonych grupie konsultacyjnej ekspertów, chyba że są to informacje natury poufnej. Informacja poufna dostarczona grupie konsultacyjnej ekspertów nie będzie udostępniona bez formalnej zgody rządu, organizacji lub osoby, które informacji dostarczyły. Gdy grupa konsultacyjna ekspertów jest proszona o udostępnienie takiej informacji, ale nie otrzymała upoważnienia do jej udostępnienia, wówczas rząd, organizacja lub osoba dostarczająca informacji dostarczy streszczenie informacji, które nie będzie poufne.
 6. Grupa konsultacyjna ekspertów przedstawi stronom sporu projekt raportu celem uzyskania ich uwag, które, tam, gdzie stosowne, weźmie pod uwagę sporządzając raport końcowy. Raport ten zostanie przesłany stronom sporu, gdy przedstawiony będzie zespołowi orzekającemu. Raport końcowy grupy konsultacyjnej ekspertów będzie miał jedynie doradcze znaczenie.
-